

TÜR EYLEM PLANI HAZIRLAMA EĞİTİMİ

(05-06 Mart 2020, KKTC)

5. Ders

HEDEFLER VE FAALİYETLERİN BELİRLENMESİ

OSMAN ERDEM
56osmanerdem@gmail.com

Tel: 0533 956 5110

DEVAMI İÇİN
TIKLA

HEDEFLER (Ne yapılmalı)

HEDEF

Ulaşılmak istenen yer ya da elde edilmek istenen konum olarak tanımlanabilir.

Tür eylem planlarında hedefler iki başlık altında değerlendirilmelidir.

- **Uzun vade hedefler (ideal hedefler)**
- **Faaliyet hedefleri (kısa vade/dönemsel hedefler)**

UZUN VADE HEDEFLER

Uzun vade hedefler;

- Tür için en az 10 yıl ve sonrasında olması arzulanan durumu tanımlar,
- Bir veya iki cümle ile ifade edilir ve genellikle **türün mevcut popülasyonunun korunmasını ya da belirli bir seviyeye ulaştırılmasını öngörür.**
- İdeal hedeflerin ucu açık olabilir, yani zaman kavramı tanımlanmayabilir.

ÖRNEK

Piyan bitkisinin mevcut yayılım alanlarında varlığını sürdürmesi.

Turnanın Türkiye’de nesli tehlike altına düşmeden varlığını sürdürmesi

FAALİYET (Dönemsel/Kısa dönem) HEDEFLERİ

Faaliyet hedefleri, 5 yıllık uygulama dönemlerinde ulaşılması/gerçekleştirilmesi öngörülen hedeflerdir.

Bu nedenle **dönemsel hedefler** olarak da tanımlanmaktadır.

Faaliyet hedefleri, bazı plancılar tarafından ara hedefler veya uygulama hedefleri olarak da tanımlanmaktadır.

Faaliyet hedefleri;

- politika ve hukuksal altyapı,
- türü ve yaşam alanlarını koruma,
- izleme ve araştırma,
- tanıtım ve kamuoyu oluşturma (farkındalık yaratma) gibi başlıkları kapsamalı,
- **Yönetimi sınırlayan faktörlere ve sorunlara çözüm getirmelidir.**

ÖNEMLİ

Faaliyet hedefleri, uzun vade hedeflerin aksine (mümkün olduğunca) aşağıdaki karakteristiklere sahip olmalıdır.

- **Zamanlı olmalıdır;** Sonuçlandırma tarihi verebilmelidir. Öngörülen hedefe, ne zamana kadar veya hangi zaman dilimi içerisinde ulaşılabileceği kesin olarak belirtilmelidir.
- **Erişilebilir olmalıdır;** Sıklıkla gözden kaçırılan bir husustur. Gerçekleşmesi mümkün olmayan hayali hedeflerden kaçınmak gerekmektedir. Faaliyet hedefleri öngörülen zaman dilimi içerisinde gerçekleştirilebilir olmalıdır.
- **Kesin olmalıdır;** Muğlak ifadeler içermemelidir.
- **İyi tanımlanmalıdır;** Açık ve anlaşılır olmalı, okuyan herkes aynı anlamı çıkarmalıdır.
- **Ölçülebilir olmalıdır;** Hedefler mümkün olduğunca sayısal hale getirilmeli ve ölçülebilir olmalıdır. Hedeflerin ölçülebilir olmadığı hallerde, izleme sürecinde hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını değerlendirmek mümkün olmayacaktır.

FAALİYETLER; Hedeflere ulaşmak için gerçekleştirilmesi gereken eylemler/işlerdir.

Faaliyetler, yapıla**cak**, dikile**cek**, ekile**cek**, kazıla**cak** veya yap**mak**, dik**mek**, ek**mek**, kaz**mak** gibi kesin eylem fiilleri içerirler.

Örneklerle FAALİYET HEDEFLERİ VE FAALİYETLER

İnci kefalı (*Chalcalburnus tarichi*)

Fotoğraf: Ali DEĞER

BİLGİ: Akyatan kumsallarında yuvaya bırakılan yeşil deniz kaplumbağası (*Chelonia mydas*) yumurtalarından yaklaşık %30-35'i ya yumurta iken, ya da yumurtadan çıktıktan sonra denize ulaşmaya çalışırken predatörler tarafından öldürülmekte veya çeşitli engellere takıldığı için denize ulaşamamaktadır.

Yönetim, denize ulaşan yavru sayısının artmasını arzu etmektedir. Proje ekibi izleme ve koruma çalışmalarıyla gerekli tedbirler alındığı takdirde denize ulaşan yavru sayısında artış olacağını düşünmektedir. Bu durum araştırmalarla da ortaya konmuştur.

Faaliyet hedefi; Yeşil deniz kaplumbağası (*Chelonia mydas*) yavrularının denize ulaşması için tedbirler alınması.

→ Kötü bir hedef, Çünkü, ölçülebilir bir hedef değil ve zaman kavramı yok.

Doğru FAALİYET HEDEFİNİ NASIL BELİRLERİZ?

Problemi tanımlayalım; Yumurtalarından yaklaşık %30-35'i ya yumurta iken, ya da yumurtadan çıktıktan sonra denize ulaşmaya çalışırken predatörler tarafından öldürüldüğü veya çeşitli engellere takıldığı için denize ulaşamıyor.

Önce niyetimizi belirleyelim; Akyatan kumsalında denize ulaşan yeşil deniz kaplumbağası (*Chelonia mydas*) yavru sayısında artış sağlamak istiyoruz.

NASIL?

1. Predatörlerin yumurta ve yavruları yemesini önlemek
2. Yuvalarla deniz arasındaki engelleri kaldırmak

Yapılan araştırmalar, aşağıdaki faaliyetler gerçekleştirdiğinde denize ulaşan yavru deniz kaplumbağıası sayısının artacağını göstermektedir.

- 1. Kaplumbağıa yuvalarını tamamını kafes tellerle kapatmak .**
- 2. Gönüllülerle üreme periyodu boyunca her gün yuvaları düzenli olarak izlemek.**
- 3. Kumsalın araç giriş noktalarını üreme döneminde araç girişini engelleyecek şekilde bariyerle kapatmak.**
- 4. Alanın giriş noktalarına bilgilendirme tabelaları yerleştirmek.**
- 5. Yavru ıkış öncesi kumsalda terk edilmiş balıkçı ağılarını temizlemek.**
- 6. Üreme dönemi boyunca kumsalda kaçak balık avcılığı denetimi yapmak.**

Yukarıdaki faaliyetleri gerçekleştirdiğimizde üreme dönemi sonunda denize ulaşan yavru kaplumbağıa sayısındaki artışı hesaplayalım.

Elimizdeki imkanları da değıerlendirerek yukarıdaki faaliyetleri hangi zaman dilimi içerisinde yapacağımızı ve ne zaman tamamlayabileceğimizi belirleyelim.

Artık hedefimizi ZEKİ ve ölçülebilir hale getirebiliriz.

2020 yılı sonu itibariyle Akyatan kumsalında denize ulaşan yeşil deniz kaplumbağıası (Chelonia mydas) yavru sayısında en az %20 artış sağlandı.

BİLGİ: Hersek Lagünü ile deniz arasında kalan kıyı şeridi kuşlar için bölgedeki en önemli üreme alanıdır. Yapılan araştırmada alanda **poyraz kuşu (5 çift), halkalı küçük cılibit (3 çift), gümüş martı (35 çift), Akdeniz martısı (40 çift), kara gagalı sumru (20 çift)** ürediği tespit edilmiştir. Kara gagalı sumru alana ÖKA özelliği sağlamaktadır (ÖKA kriteri 8 çift). Kara gagalı sumru Türkiye’de sadece Gediz Deltası’nda ve Hersek Lagünü’nde üremektedir.

Alan, daha fazla kuşun kuluçkaya yatma potansiyeline sahiptir. Ancak yapılan araştırmalar alana başıboş bırakılan köpekler, tilki, sansar vb. canlıların alanda kuluçkaya yatan kuşların yumurtalarını ve yavrularını yediği için az sayıda kuş başarıyla yavru büyütebilmektedir.

Sansar

Tilki

Marmara
Denizi

Hersek
Lagünü

Fotokapanlarla alanda çok sayıda köpek, tilki ve sansar görüntülenmiştir. Ayrıca kuşların kuluçkaya yattığı bölgede çok yoğun hayvan izleri görülmüştür. Kıyı şeridinde herhangi bir insan kullanımı yok.

Basıboş köpekler

Sumrular, martılar ve kıyı kuşları için üreme alanı

Yönetim, daha fazla kuşun alanda kuluçkaya yatmasını arzu etmektedir.

Faaliyet hedefini yazalım:

Neleri yaparsak (hangi işleri) faaliyet hedefini gerçekleştirebiliriz?

1-

2-

3-

Elimizdeki imkanları da değerlendirerek yukarıdaki faaliyetleri hangi zaman dilimi içerisinde yapacağımızı ve ne zaman tamamlayabileceğimizi belirleyelim.

Şimdi, faaliyet hedefini ZEKİ ve ölçülebilir yapalım.

BİLGİ NOTU; 2008 yılında Akyatan Lagünü'nde kuş gözlemcileri tarafından flamingo yuvalama alanı bulunmuştur. Yöre halkıyla ve avcılarla yapılan görüşmelerde geçmişte bazı yıllar bölgede flamingoların kuluçkaya yattığı hakkında kesin bilgiler alınmıştır. Konu incelenmiş, kuluçka alanlarının yeterince güvenli olmadığı ve zaman zaman yükselen göl suları altında kaldığı, bu nedenle flamingoların kuluçka alanlarını terk ettiği belirlenmiştir. Benzer alanlarda insanlar tarafından oluşturulan uygun yuva alanları ve yuvalarda başarılı sonuçlar alınmıştır.

Yönetim ilk aşamada en az 150 çift flamingonun alanda yuva yapmasını öngörmüş ve eylem planında aşağıdaki faaliyet hedefini tanımlamıştır.

Faaliyet hedefi; 2014 yılı üreme döneminde Akyatan Lagünü'nde flamingoların kuluçkaya yatması için 150 yuva yapıldı.

→Kötü bir hedef, Yukarıda belirtilen faaliyet hedefi karakteristikleri yönünden incelendiğinde ZEKİ ve ölçülebilir olduğu intibasını verse de bu bir hedef değil, faaliyettir. Burada yönetimin arzuladığı flamingoların alanda kuluçkaya yatmasıdır.

DOĞRU HEDEFİ NASIL BELİRLEYEBİLİRİZ?

Önce niyetimizi belirleyelim;

Aşağıdaki soruların cevaplarını bulalım

- 1. Flamingoların alanda kuluçkaya yatması için ne yapmalıyız.***
- 2. Flamingoların güven içerisinde kuluçka yapabilmeleri için güvenli yuvalama adaları oluşturabiliriz.***
- 3. Güvenli yuvalama adasını nasıl oluşturacağız, yapay adaların özellikleri ve yapay yuva oluşturma hakkında bilgimiz var mı?***
- 4. Yapay adayı ve yapay yuvaları nasıl ve kimlerle yapacağız?***
- 5. Flamingoların kuluçkaya yatıp yatmadığını ve kuluçka başarısını nasıl ölçeceğiz?***

Şimdi faaliyet hedefimizi yazalım ve ZEKİ ve ölçülebilir hale getirelim.

Faaliyet hedefi;

Turnalarımızın sadece türkülerde kalmaması için;

ULUSAL TURNA EYLEM PLANI

Ulusal Turna Eylem Planı kapsamında literatür çalışması ve arazi çalışmalarına rağmen Türkiye'deki turnalar ve yaşam alanlarıyla ilgili bilgilerin yetersiz olduğu görülmüş ve eylem planının 1. 5 yıllık uygulama döneminde aşağıdaki faaliyet hedefi öngörülmüştür.

Faaliyet hedefi; Türkiye'deki turnalar ve yaşam alanları hakkındaki bilgi boşluğunun doldurulması.

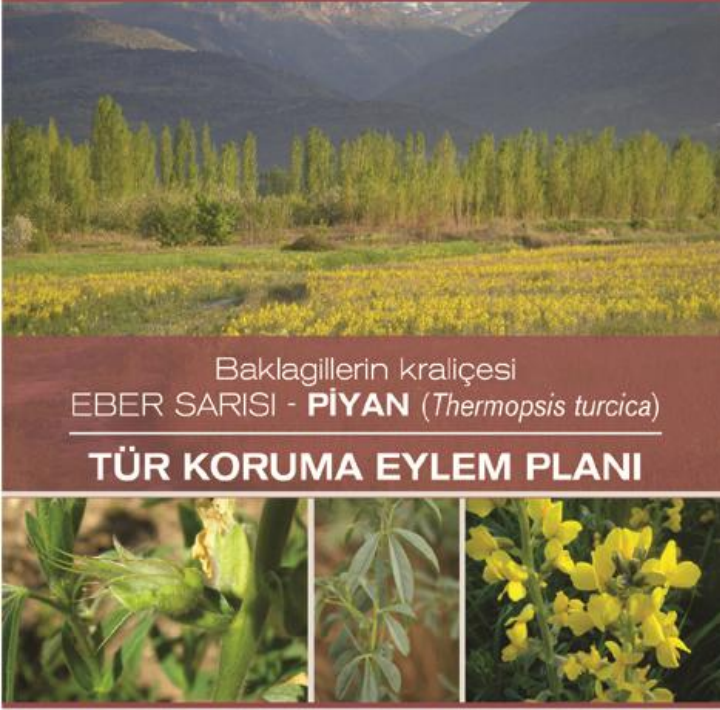
→ Kötü bir hedef, Çünkü, zaman belirtilmemiş; Bu hedef şöyle olmalı idi

5. yılın sonunda Türkiye'deki turnalar ve yaşam alanları hakkındaki bilgi boşluğu dolduruldu.

Hedefe ulaşmak için öngörülen faaliyetler;

- 1. Her yıl üreme ve kışlama alanlarında düzenli sayımlar yapmak ve kayıt altına almak.***
- 2. Uydu vericisi veya GSM vericisi kullanarak Türkiye’de üreyen turnaların göç rotaları, konaklama ve kışlama alanlarıyla ilgili bilgileri toplamak.***
- 3. Avcı-çoban turna izleme ağı oluşturmak ve kuluçka alanlarında izleme yapmak.***
- 4. Araştırma, izleme ve koruma çalışmalarıyla ilgili faaliyet gösteren ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliğini geliştirmek.***

Baklagillerin kraliçesi
EBER SARISI - **PIYAN** (*Thermopsis turcica*)

TÜR KORUMA EYLEM PLANI

www.ormansu.gov.tr

Orman, Se Varisa Hayat Var.

Piyan (Eber sarısı) Bitkisi Tür Koruma Eylem Planı kapsamında yapılan değerlendirmede, piyan bitkisinin ilgi grupları içerisinde yeterince tanınmadığı, tanıyan kesimlerin ise türün öneminin farkında olmadığı; son 5-6 yıldır türün tanıtımı ve önemi ile ilgili bir takım çalışmalar yapılsa da bunların yetersiz olduğu sonucuna varılmış ve eylem planında aşağıdaki faaliyet hedefi öngörülmüştür.

2018 yılı (5 yıllık uygulama periyodu sonunda) sonu itibariyle piyan bitkisiyle ilişkili ilgi gruplarının en az 1/3 inde piyan bitkisinin önemi ve korunması konusunda farkındalık yaratıldı.

Piyan (Eber sarısı) Bitkisi Tür Koruma Eylem Planında bu faaliyet hedefine ulaşmak için aşağıdaki faaliyetler tanımlanmıştır.

- 1. Türün tanıtımına yönelik basılı materyal (masa takvimi, yapboz, çıkartma (sticker) vb) hazırlamak ve dağıtmak**
- 2. Öğretmenlere yönelik tür hakkında bilgilendirme çalışması yapmak
Türün bulunduğu bölgelerdeki camilerde türün korunmasına yönelik vaaz verdirmek**
- 3. Piyan konulu yarışmalar (resim, şiir, kompozisyon) düzenlemek**
- 4. Afyonkarahisar Valiliği, Akşehir, Bolvadin, Sultandağı ve Çay kaymakamlıkları ve belediye web sitelerinde tür hakkındaki bilgilere yer vermek**
- 5. Halk Eğitim Merkezlerinin yaptıkları çalışmalarda piyan bitkisini motif olarak kullanmak**
- 6. Şehrin görünür yerlerindeki duvar süslemelerinde, kaldırımlarda, oyun bahçelerinde, parklarda vb. yerlerde piyan bitkisi motiflerini kullanmak,**
- 7. Yerel ürünlerin (lokum, kaymak, ekmek kadayıfı vb.) paketlerinde piyan bitkisi motiflerinin kullanılmasını sağlamak.**

ÇOK ÖNEMLİ

Faaliyet hedefi için öngörülen faaliyetlerin tümü tamamlandığımızda faaliyet hedefine mutlaka erişmiş olmalıyız.

Faaliyetlerin tümü yapıldığında faaliyet hedefi hala gerçekleşmemişse, ya hedef ZEKİ ve ölçülebilir değildir, ya da hedefin gerçekleşmesi için planda yeterli/gerekli faaliyet öngörülmemiştir.

Öğrendiklerimizi bir örnekle pekiştirelim

İDEAL HEDEF	SIN/DES	FAALİYET HEDEFLERİ	FAALİYETLER
Kurs katılımcılarının korunması ve geliştirilmesi	Kasvetli toplantı salonları (S) Azimli proje ekibi (D)	Kursiyerlerin kurs süresi boyunca eylem planı kursuna tam tekmil katılımlarının sağlanması	Toplantıdan kaçma ihtimali olan katılımcıları tespit etmek
			Toplantıdan kaçma ihtimali olan katılımcıların toplantıda kalmaları için lobi yapmak
			İki bekçi köpeği vasıtasıyla kurs süresince aralarda devriye gezmek
			Kursa gelmeyenleri günde en az 5 defa cep telefonu ile rahatsız etmek
			“Kursa Katılmayanın topuğuna kurşun atılır” tabelası dikmek
			Günün katılımcısı panosu yapmak
			Her sabah ve akşam düzenli olarak yoklama almak

**Faaliyet +faaliyet+faaliyet=
faaliyet hedefi**

Doğa Araştırmaları Derneği

**tüm yaban hayatının doğal yaşama ortamlarında
soyları tehdit ve tehlike altında olmaksızın yaşamlarını ve
varlıklarını sürdürebildikleri bir Türkiye için çalışır.**

Dikkat ve ilginiz için TEŞEKKÜRLER !